BARBU BUCUREŞTEANUL, UN TIPOGRAF DIN EPOCA DOMNIILOR FANARIOTE

dr. Daniela Lupu

Fondul de carte veche românească al bibliotecii Muzeului Municipiului Bucureşti cuprinde şi 25 de cărţi publicate la Bucureşti în timpul domniilor fanariote (1716-1821), în majoritate cărţi de cult ale Bisericii Ortodoxe Române (liturgice, de teologie dogmatică sau pastorală)[1]. Împreună cu alte tipărituri din epocă ele ne-au servit ca sursă documentară pentru reconstituirea activităţii tipografilor care au lucrat în atelierele bucureştene în acest interval de timp.

Unul dintre aceştia, puţin cunoscut astăzi, este Barbu Bucureşteanul. Trei exemplare din cărţile imprimate de el la Bucureşti în anii 1750 şi 1754 se păstrează şi în fondul de carte de patrimoniu deţinut de muzeu. Informaţiile extrase din conţinutul lor, la care se adaugă cele furnizate de cărţile pe care le-a tipărit anterior la Episcopia Rădăuţiului, precum şi documente din fondul Mitropoliei Ţării Româneşti demonstrează că el nu a fost un meşter oarecare. Muntean sau poate chiar bucureştean, Barbu a trebuit să-şi caute de lucru la început în Moldova, unde a şi debutat ca meşter, în 1744. Întors apoi la Bucureşti, calităţile sale profesionale i-au permis să ajungă tipograf principal al Tipografiei Mitropoliei (1747-1756), dascăl de meşteşugul tipografiei, corector şi prefaţator al textelor tipărite. Cunoaştem doar frânturi din viaţa sa, dar punând cap la cap toate datele avute la îndemână vom încerca să creionăm portretul acestui meşter tipograf din zbuciumatul veac fanariot. În istoriografia tiparului românesc, cercetările asupra tiparului epocii fanariote au avut ca subiecte preferate tipografiile şi tipăriturile, lăsându-se mai în umbră oamenii care au făcut posibilă existenţa acestora. Spre deosebire de tipografii epocii brâncoveneşti, cei 33 de tipografi care au activat în cele 10 tipografii din Bucureşti, Râmnic şi Buzău[2] au

1. Pentru componenţa fondului a se vedea recenta lucrare a Ştefaniei-Cecilia Ştefan, *Catalogul cărţii româneşti vechi şi rare din colecţia Muzeului Municipiului Bucureşti (1648-1829)*, CIMEC – Institutul de Memorie Culturală, 2008.

2. În epoca domniilor fanariote, în Ţara Românească au activat şapte tipografii la Bucureşti, două la Râmnic (Tipografia Episcopiei şi cea a fraţilor Dimitrievici) şi una la Buzău (Tipografia Episcopiei). Cele din Bucureşti, cunoscute îndeobşte după numele lăcaşului în care au fost instalate sau după cel al proprietarilor, au fost următoarele: Tipografia de la mănăstirea Tuturor Sfinţilor (Antim), Tipografia de la mănăstirea Sf. Sava, numită în 1741, Tipografia Şcolii Văcăreştilor, Tipografia Mitropoliei, Tipografia Domnească, Tipografia grecească, coordonată de patriarhul Ierusalimului, Efrem, Tipografia grecească a fraţilor Lazaru din Ianina, Tipografia privilegiată a asociaţilor Constantin Caracaş, Răducanu Clinceanu

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

fost mai puţin cercetaţi, atât din perspectiva activităţii lor profesionale, cât şi sub aspectul vieţii private, a originii şi stării lor sociale sau a profilului cultural. Aceasta pentru că majoritatea documentelor care ar putea oferi informaţii complementare celor oferite de paginile de titlu sunt încă inedite, risipite în diferite fonduri de arhivă, necesitând eforturi considerabile de depistare şi prelucrare.

Tipografii care au lucrat în această epocă în Ţara Românească sunt mai puţin cunoscuţi, faţă de cei ai secolului al XVII-lea. De asemenea, tipografii Râmnicului au fost supuşi unei investigări mai ample, comparativ cu cei care au lucrat la Bucureşti şi Buzău. Lucrările de sinteză relative la istoria tiparului şi a cărţii se rezumă la simpla enumerare a tipografilor care au activat în acest interval de timp, dar există şi câteva studii dedicate celor din anumite centre sau dintr-o anumită secvenţă cronologică.

O privire de ansamblu asupra artei tipografice şi profilului meşterului tipograf din Ţările Române îi datorăm lui Nicolae Iorga. Marele istoric a evidenţiat trăsăturile caracteristice ale acestora în secolul al XVIII-lea: creşterea treptată a numărului de tipografi laici, caracterul familial al meşteşugului, lipsa de organizare profesională a lucrătorilor[3].

Dintre tipografii epocii, meşterii de la Râmnic, mai ales cei din neamul Athanasievici, sunt cel mai bine cunoscuţi. Despre cei care au lucrat la Episcopia Râmnicului au scris atât Aurelian Sacerdoţeanu, cât şi Virgil Molin, dar o tratare sistematică, cu stabilirea perioadei de activitate şi a listei imprimatelor în care apar, fie ca tipografi, fie ca gravori, folosind atât informaţia oferită de cărţi cât şi cea documentară, a făcut preotul Dimitrie Coravu[4]. Tipografii de la Tipografia Episcopiei de la Buzău au fost trecuţi în revistă de bibliologul Daniela Bratu[5]. În ceea ce priveşte tipografii din Bucureşti, cu puţine excepţii, ei nu au constituit subiectul unor cercetări speciale. În 1942, preotul Niculae M. Popescu a făcut o duioasă evocare a tipografului Stoica Iacovici[6], iar în 1965, în studiul său despre tipografiile bucureştene, mitropolitul Tit Simedrea a schiţat mici portrete ale meşterilor care au lucrat în anii 1740-1750 (Stoica Iacovici, Radu Iacovici, Dimitrie Pandovici, Grigore

şi Dumitrache Topliceanu.

3. Nicolae Iorga, *Tipografia la români* (traducere din limba franceză de Liliana Iorga), în „Alamanahul Graficii Române", VIII (1931), Craiova, p. 32-55.

4. Aurelian Sacerdoţeanu, *Tipografia Episcopiei Râmnicului (1705-1825)*, în „Mitropolia Olteniei", anul XII (1960), nr. 5-6, p. 303-305 (în continuare: MO); Dimitrie Coravu, *Tipografi de la Râmnic din prima jumătate a secolului al XVIII-lea*, în MO, anul XIX (1967), nr. 1-2, p. 45-58; idem, *Meşteri tipografi de la Râmnic din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea şi primul pătrar al secolului al XIX-lea*, în MO, anul XIX (1967), nr. 3-4, p. 247-260.

5. Daniela Bratu, *Tipografii de la Buzău, în „Glasul Bisericii"*, anul XVII (1958), nr. 8, p. 727-739.

6. Niculae M. Popescu, *Preoţi de mir adormiţi în Domnul*, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1942, p. 74-79

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

Stan Braşoveanul), printre care se numără şi Barbu Bucureşteanul [7].

Vom încerca în cele ce urmează, folosind informaţia primară furnizată de cărţile cercetate direct, coroborată cu cea oferită de alte surse documentare[8] sau bibliografice[9] să reconstituim, atât cât este posibil, activitatea lui Barbu Bucureşteanul, unul dintre tipografii care prin puterea minţii şi a braţelor au „dat în stambă" tipăriturile acestei epoci.

***

Nu avem nici un fel de informaţii asupra locului sau datei sale de naştere, dar faptul că în toate cărţile semnează Barbu Bucureşteanul ne sugerează că s-a născut şi a învăţat meşteşugul tiparului la Bucureşti. De asemenea, pentru că în anul 1744, debutează ca meşter tipograf la Tipografia Episcopiei de la Rădăuţi înseamnă că depăşise vârsta adolescenţei, fiind născut probabil în deceniul al doilea sau al treilea al secolului al XVIII-lea.

Tit Simedrea consideră că Barbu a fost ucenicul lui Dimitrie Pandovici în anii 1742-1743, când acesta a fost chemat de mitropolitul Neofit Cretanul (nov. 1738-iul. 1753) de la Tipografia Episcopiei Râmnicului la Bucureşti, pentru a organiza Tipografia Mitropoliei[10]. Având în vedere etapele pe care trebuia să le parcurgă un învăţăcel pentru a ajunge tipograf deplin, doar un an de ucenicie ni se pare prea puţin. La fel ca şi în cazul altor meserii din epocă şi în meşteşugul tiparului, până să ajungă meşter, ucenicul trebuia să-şi însuşească progresiv toate operaţiunile tipăririi. În timp ce denumirea de tipograf relevă cu certitudine calitatea de meşter, documentele nu fac distincţie explicită între calfe şi ucenici, care sunt numiţi generic *„feciori"* sau *„ucenici"*. Credem că obţinerea calificării de meşter tipograf era certificată de dreptul de a semna pe paginile de titlu.

Dacă Barbu era bucureştean, ni se pare mai plauzibil ca el să fi învăţat meşteşugul în echipa popii Stoica Iacovici. Stoica Iacovici (după unele păreri, preot la biserica Sf. Vineri) a fost unicul meşter tipograf al Bucureştiului timp de un deceniu, în anii 1730-1740 (când a lucrat mai ales la Tipografia Mitropoliei). Totodată a fost unicul tipograf al câtorva tipografii cu existenţă scurtă: Tipografia Şcolii Văcăreştilor (1741) şi Tipografia Domnească (1745-1746). Desigur, avem în

7. Tit Simedrea, *Tiparul bucureştean de carte bisericească în anii 1740-1750*, în „Biserica Ortodoxă Română", anul LXXXIII (1965), nr. 9-10, p. 899-920.

8. În special, fondurile *Mitropolia Ţării Româneşti* şi *Manuscrise* deţinute de Direcţia Arhivelor Naţionale Istorice Centrale.

9. Sursa bibliografică de referinţă pe care am folosit-o a fost: Ioan Bianu, Neva Hodoş, *Bibliografia Românească Veche 1508-1830*, tom. II (1716-1808), Bucureşti, Atelierele Socec & Co., Soc. Anonimă, 1910; Ioan Bianu, Dan Simonescu, tom. IV. *Adăogiri şi Îndreptări*, Bucureşti, Atelierele Grafice Socec & Co., Soc. Anonimă Română, 1944 (în continuare: BRV).

10. Tit Simedrea, *op. cit*, p. 914.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

vedere faptul că el ocupa în ierarhia atelierului primul loc şi nu că îndeplinea singur toate operaţiunile. Echipa era compusă, după cum reiese din documente, în principal de membrii familiei sale, de cei trei fii (ajunşi ulterior meşteri tipografi) şi de fratele său, Radu Iacovici.

Odată terminată ucenicia, pentru a i se certifica statutul de meşter, Barbu trebuia să obţină comenzi în nume propriu. Bucureştiul era dominat de familia Iacovici, astfel încât el luă drumul pribegiei, plecând în Modova. Încă de la începuturile tiparului soarta tipografilor a fost aceea de peregrini, fiind nevoiţi să caute mereu comenzi şi pieţe noi de lucru. Aşa cum rezultă din documente, în majoritatea cazurilor angajarea tipografilor se făcea pe termen limitat, respectiv pentru imprimarea unei cărţi. Date fiind circumstanţele destul de nesigure în care funcţionau tipografiile noastre (a căror activitate era periodic întreruptă din cauza lipsei de fonduri, a epidemiilor şi a războaielor), sunt puţine cazurile în care tipograful devenea angajatul permanent şi exclusiv al unuia sau altuia dintre proprietarii de ateliere tipografice, fiind nevoit să schimbe periodic tipografia, oraşul sau chiar ţara.

Şi în perioada cercetată avem suficiente exemple de tipografi care merg dintr-o provincie în alta, dintr-un oraş în altul sau chiar de la o tipografie la alta, în funcţie de solicitările primite. La fel ca Barbu Bucureşteanul, au procedat şi Grigore Stan Braşoveanul şi Sandu Irimia din Iaşi. Toţi trei au fost angajaţi de episcopul Varlaam în 1743, la Rădăuţi, la Tipografia Episcopiei pe care tocmai o înfiinţase. Prima carte publicată aici în 1744, un *Catavasier,* a fost totodată şi prima carte imprimată de Barbu ca meşter tipograf. La începutul textului se precizează: *„ostenitoriu fiind la tot lucrul tipografiei Barbul Bucureşteanul tipograful"*[11].

După moartea episcopului Varlaam (în 1745) şi desfiinţarea tipografiei în 1746[12], cei trei se îndreaptă spre Ţara Românească, aflând că înalţii ierarhi ai locului sunt în căutare de tipografi. În 1747, Barbu şi Grigore Stan Braşoveanul sunt angajaţi la Tipografia Mitropoliei, iar Sandu Irimia la Tipografia Episcopiei de la Buzău.

La 27 martie 1747, meşterii Barbu şi Grigore încheie contractul de angajare cu mitropolitul Neofit Cretanul, cunoscut sub numele de *„Tocmeala tipografilor care s-au aşezat să tipărească cărţi"*[13]. De regulă, meşterul angaja şi plătea *„feciorii"* cu care urma să lucreze la imprimarea unui titlu. În contractul încheiat la 27 martie, mitropolitul Neofit Cretanul modifică această regulă stabilind ca *„feciorii"* să fie angajaţi şi plătiţi direct de către Mitropolie: *„noi să-i tocmim şi noi să le plătim, iar*

11. BRV, IV, 236, p. 241.
12. Olimpia Mitric, *Cartea românească tipărită la Rădăuţi în secolul al XVIII-lea,* în VB, vol. I, Râmnicu-Vâlcea, 1980, p. 429.
13. Tit Simedrea, *op. cit,* anexa IX, p. 933.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

nu tipografii"[14]. Din datele cuprinse în diferite surse s-a putut stabili că la imprimarea unei cărţi lucra o echipă formată din şase *„feciori"* (ucenici), coordonată de meşterul tipograf, cel al cărui nume apare menţionat pe foaia de titlu şi căruia îi revenea întreaga responsabilitate asupra formei finite a cărţii.

Meşterul coordona echipa şi supraveghea toate operaţiunile, răspunzând în faţa comanditarului de calitatea textului imprimat. El făcea şi primele corecturi ale textului tipărit, uneori scria prefaţa, dedicaţia sau versurile închinate stemei domneşti, deseori realiza şi o parte din ilustraţii (xilogravurile). Dar proba de foc în atestarea calităţii de meşter tipograf era capacitatea de a confecţiona matriţe şi, pe baza acestora, de a realiza (prin turnare) semnele tipografice, operaţiuni care necesitau o deosebită abilitate şi o îndelungată experienţă.

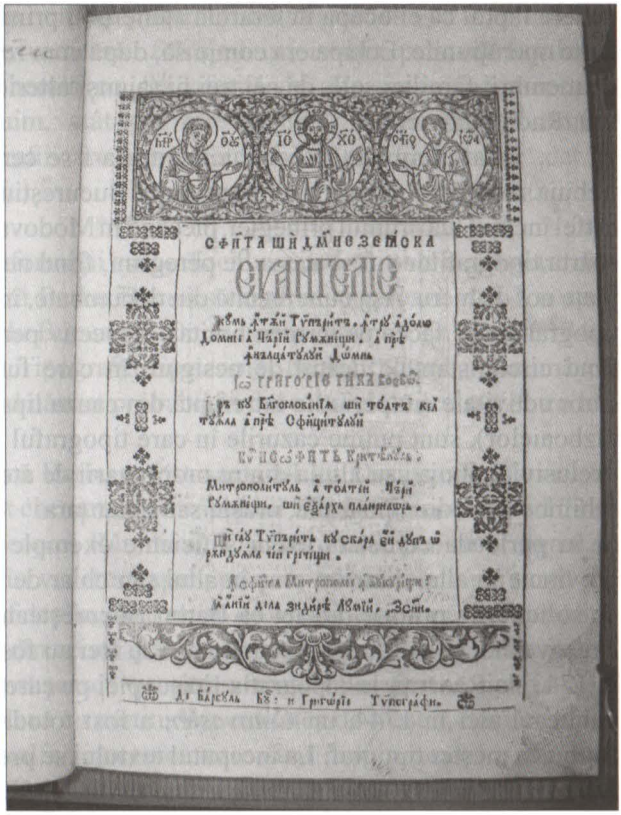

Fig. 1. *Evanghelie*, Bucureşti, 1750 (tipărită de Barbu Bucureşteanul şi Grigore).

Prima carte imprimată de Barbu în Tipografia Mitropoliei este o cărticică de *Rugăciuni în toate zilele săptămânii*[15], despre care în *Condica de cheltuieli* a Mitropoliei s-a notat că a fost terminată la 8 aprilie 1747[16]. Numele lui nu este menţionat pe pagina de titlu, dar ştim că a fost tipograf şi *diorthositor* (corector) al textului, calitate în care semnează *Cuvântul către cititori*. Adresându-se acestora, Barbu îi înştiinţează că *„această cărţulie s-au tipărit pentru ca să aveţi pricina să vă*

14. *Ibidem*, anexa IX, p. 933.
15. Daniela Poenaru, *Contribuţii la Bibliografia românească veche*, Târgovişte, Muzeul Judeţean Dâmboviţa, 1973, 22, p. 32-33.
16. Tit Simedrea, *op. cit.*, anexa X, p. 933-934.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

rugaţi lui Dumnezeu în toate zilele săptămânii"[17].

În 1747, mai tipăreşte un *Liturghier*, în 1748, o *Psaltire* şi un *Ceaslov*, iar în 1750, o *Evanghelie*. La imprimarea *Liturghierului* şi a *Evangheliei*, Barbu împarte responsabilităţile de meşter cu Grigore, care apare menţionat pe pagina de titlu după Barbu. Deşi în însemnările Mitropoliei ei sunt numiţi la fel – *dascăli* – şi plătiţi la fel, este evident că Barbu (pe care Nicolae Iorga îl considera, prin comparaţie cu Grigore, ca gravor „*artist mediocru*")[18] ocupa în ierarhia atelierului primul loc. Posibile conflicte cu tovarăşul său or poate lipsa comenzilor, îl face pe Grigore Stan Braşoveanu să plece după 1750, la Iaşi. Rămas singur, Barbu imprimă în 1753, *Acatistul Maicii Domnului*, în 1754, o *Psaltire* cu text româno-slavon iar în 1756, o *Psaltire* slavonă. După această dată, numele său nu mai apare niciodată pe paginile de titlu.

Un document din 26 februarie 1778, inclus într-un volum publicat în 1973, cuprinzând acte judiciare emise în timpul domniei lui Alexandru Ipsilant, ne oferă, în treacăt, o explicaţie a dispariţiei lui Barbu din peisajul tipografic, după anul 1756. Documentul nu a atras atenţia cercetătorilor tiparului, astfel încât data morţii tipografului a fost considerată până în prezent necunoscută. Pe baza acestui document, putem să stabilim data morţii lui Barbu şi circumstanţele în care s-a produs.

Este vorba de o anafora a mitropolitului Grigore al II-lea către domnul Alexandru Ipsilanti, prin care cere să se facă evaluarea unei case construită pe locul Mitropoliei. Casa fusese a lui Barbu, dar de când acesta murise era lăsată în părăsire, iar Mitropolia dorea să-şi recupereze chiria prin vânzarea materialului rezultat după demolare: „*Cu smerita noastră anafora, înştiinţăm mării tale că pe locul sfintei Mitropolii în mahalaoa ce să numeşte a Vlădicăi, pă Podu Calicilor, este o casă care mai nainte au avut un Barbul dascălul, tipograful Mitropolii şi de când au murit acest dascălu, de sânt aproape de 20 de ani* (s. n.), *stăpânul nu li să ştie care este, ci sunt <când> unii, când alţii, vedem că şăd într-însile fără dă a nu fi de nimenea puşi şi mai multu pustii şi cu acest fel fiind, nu are Mitropoliia de la cine cere chiriia pământului*"[19].

Dacă Barbu încetase din viaţă în jurul anului 1758, este foarte posibil ca el să fi fost una din numeroasele victime ale ciumei, care a bântuit oraşul în anii 1756-1759[20]. Pentru anul 1758, ca dată a morţii pledează şi faptul că în 1759, este angajat

17. Athanasie Popa, *Contribuţii la Bibliografia românească veche (O carte de rugăciuni din 1747)*, în „Studia Bibliologica", III, 1969, p. 584; Daniela Poenaru, *op. cit.*, 22, p. 32-33.

18. Nicolae Iorga, *op. cit.*, p. 47.

19. *Acte judiciare din Ţara Românească. 1775-1781*. Ediţie întocmită de Gheorghe Cronţ, Alexandru Constantinescu, Anicuţa Popescu, Theodora Rădulescu, Constantin Tegăneanu, Bucureşti, Ed. Academiei RSR, 1973, doc. 517, p. 575.

20. Dascălul Academiei Domneşti, Manase Heliade notează pe un manuscris la 28 mai 1756, că a fugit

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

Fig. 2. *Evanghelie*, Bucureşti, 1750
(tipărită de Barbu Bucureşteanul)

să tipărească *Slujba Sf. Visarion*, un tipograf străin, Gheorghe Stoianovici, iar din 1760, devine meşter al Mitropoliei, fiul lui Stoica Iacovici, Iordache Stoicovici. Atât însemnările Mitropoliei din anii 1747-1750, cât şi documentul din 1778 îl numesc pe Barbu Bucureşteanul, *dascăl* – ceea ce înseamnă recunoaşterea sa ca învăţător şi maestru al artei tiparului. Nu cunoaştem numele ucenicilor săi, dar cu siguranţă unii dintre ei vor fi lucrătorii tipografi atestaţi în tipografiile bucureştene din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea.

Cărţile tipărite de el şi-au urmat drumul lor, pentru că la fel ca şi oamenii, şi cărţile îşi au propriul lor destin. Aşa după cum am arătat, trei exemplare se păstrează în fondul de carte veche al muzeului, toate trei imprimate la Tipografia Mitropoliei: două exemplare din *Evanghelia* din 1750 şi un exemplar din *Psaltirea* imprimată în 1754.

Evanghelia din 1750 a fost tipărită în două tiraje, aşa explicându-se faptul că unele exemplare sunt semnate de Barbu Bucureşteanul împreună cu Grigore (fig. 1), altele doar de Barbu (fig. 2). În fondul muzeului se păstrează ambele variante.

din Bucureşti din cauza ciumii (v. Ştefan Ionescu, *Bucureştii în vremea fanarioţilor*, Ed. Dacia, Cluj, 1974, p. 143). O însemnare anonimă din 1756, arată că: *„Să s(ă) ştii că au murit de ciumă forte rău, în domniia lui Costandin vodă, în domnia a patrăle (sic) şi au murit forte rău, la care lucru îi mânca cîinii pe creaştini. Aceasta iaste ciuma, care să cheamă morte groznică*" (Ilie Corfus, *Însemnări de demult*, Iaşi, Ed. Junimea, 1975, p. 172).

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

Potrivit contractului de angajare din 1747, meşterii tipografi aveau dreptul, ca după tragerea tirajului comandat de Mitropolie, să tipărească pe hârtie proprie 100 de exemplare, de care puteau dispune după bunul plac. Se pare că exemplarele care au pe pagina de titlu doar numele lui Barbu reprezintă volumele imprimate în nume propriu, pe când cele în care apar amândoi fac parte din primul tiraj, cuvenit Mitropoliei[21].

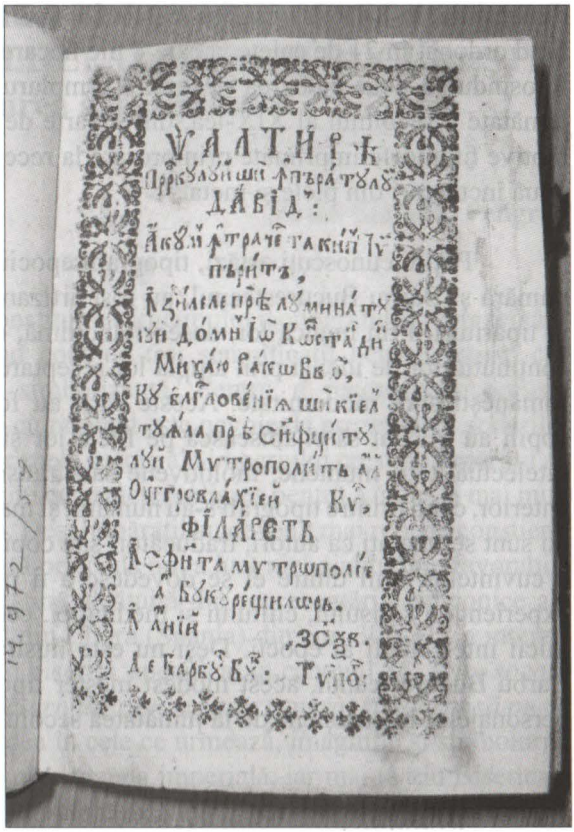

Fig. 3. *Psaltire*, Bucureşti, 1754 (tipărită de Barbu Bucureşteanul).

Şi *Psaltirea* merită o atenţie specială. Ediţia a fost inclusă în *Bibliografia românească veche* doar pe baza citării titlului de către Constantin Erbiceanu[22], fără alte elemente de identificare. Cartea este atât de rară, încât din 1910 (anul publicării tomului al doilea al *Bibliografiei*), până în prezent nu au mai fost semnalate alte exemplare, în afara celui păstrat în biblioteca Muzeului Municipiului Bucureşti (fig. 3). Pe baza acestuia s-a putut face, pentru prima oară, o descriere completă a ediţiei[23]. *Psaltirea* are doar pagina de titlu în română, restul textului fiind în întregime în limba slavonă Are un format de mici

21. Dinu A Dumitrescu a afirmat că exemplarele cu numele celor doi tipografi au o hârtie de calitate superioară faţă de cele care au numele unuia singur (v. *Îndreptări la Bibliografia românească veche*, în „Biserica Ortodoxă Română", anul LXXVIII (1960), nr. 3-4, p. 372). Comparând filigranele hârtiei celor două categorii de exemplare, am constat că pentru imprimarea volumelor semnate de cei doi tipografi s-au folosit patru tipuri de hârtie, din care două se regăsesc şi în volumele cu un singur tipograf. Aşadar, diferenţa calitativă a exemplarelor nu se poate susţine în totalitate. Exemplarele pe care le-am cercetat fac parte din fondurile Episcopiei Buzăului (inv. 3058 – semnat Barbu şi Grigore şi inv. 3919 – Barbu) şi Muzeului Municipiului Bucureşti (inv. 49702 - semnate Barbu şi Grigore şi inv. 14418 – Barbu).
22. BRV, II, 292, p. 126.
23. Ştefania-Cecilia Ştefan, *op. cit.*, p. 63-64.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

dimensiuni, in-8 (16x11 cm.) şi 169 de file fără numerotare. Textul nu a fost paginat, fiind ordonat în 21 de caiete, a câte 8 file fiecare. A fost tipărită pe hârtie cu filigran, folosindu-se doar culoarea neagră. Exemplarul are o legătură realizată în prima jumătate a secolului al XIX-lea, din scoarţe de lemn învelite cu piele, decorate cu motive fitomorfe imprimate prin presare la rece, un cotor pe trei nervuri profilate şi două încuietori din piele şi metal[24].

***

Puţini cunoscuţi astăzi, tipografii epocii domniilor fanariote, printre care se numără şi Barbu Bucureşteanul, au fost artizanii transformării textelor manuscrise în tipărituri. Prin munca lor, deseori anonimă, ei au scos la lumină cărţi, care prin conţinutul lor de idei şi prin ampla lor receptare au contribuit la tranziţia societăţii româneşti spre modernitate. Aceste cărţi au fost ascultate cu evlavie în biserici, copiii au învăţat să silabisească pe filele lor şi tot ele au fost lectura de suflet a intelectualităţii muntene, moldovene sau transilvănene. Spre deosebire de veacul anterior, când printre tipografi s-au numărat şi mari cărturari, meşterii epocii fanariote nu sunt semnalaţi ca autori, traducători sau copişti. Totuşi, trăind în lumea abstractă a cuvintelor, unii dintre ei se dovedesc a fi persoane instruite, cu o îndelungată experienţă a scrisului, cititului şi meditaţiei, ceea ce ne face să-i aşezăm alături de micii intelectuali ai epocii. Deşi nu este ilustru, nici pitoresc, revendicăm pentru Barbu Bucureşteanul, acest modest meşter tipograf, dreptul de a figura în galeria personajelor bucureştene de la jumătatea secolului al XVIII-lea.

SUMMARY

The article presents a book printer from the Fanariote epoch, Barbu Bucureşteanul, and the eight Christian Orthodox books he printed between the years 1744-1756. After finishing his apprenticeship in Bucharest, Wallachia, he looked for work in the neighbouring province of Moldavia, where he started in 1744, at the Rădăuţi Bishopric printing establishment. He then returned to Bucharest, in 1747, being employed by the Metropolitan Church printing establishment, where he worked and instructed some pupils, till his death caused by plague, in 1756.

24. Inv. 19972.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro